

TERORISMUL, PRINCIPALA AMENINȚARE A ECONOMIEI DIN TURCIA

TERRORISM, THE MAIN THREAT TO THE ECONOMY OF TURKEY

Prof.univ.dr. Mircea-Dănuț CHIRIAC*
Drd. Cosmin PÎSLARU**

Terorismul este un fenomen prezent în mod constant pe ordinea de zi și în permanentă schimbare la nivel național și internațional. În prezent, terorismul a devenit o armă, fiind utilizat împotriva economiei țărilor. Sectorul turismului, una dintre principalele ramuri ale economiei Turciei, a fost vizat de mai multe ori de către organizațiile teroriste din această țară.

În acest articol, dorim să evidențiem pierderile economice ale Turciei, ca urmare a atacurilor teroriste din ultimii doi ani.

Terrorism is a phenomenon which is constantly present nowadays and constantly changing at national and international level. Currently, terrorism has become a weapon being used against countries' economies. Tourism, one of Turkey's main economic sector, has been targeted several times by terrorist organizations in the country.

In this article, we want to highlight Turkey's economic losses, as a result of terrorist attacks in the past two years.

Cuvinte-cheie: terorism; atacuri teroriste; economie; turism; Turcia.

Keywords: terrosim; terrorist attacks; economy; tourism; Turkey.

Considerații preliminare

În ultimii ani, amenințarea teroristă a grupurilor sau a persoanelor motivate de conflictul din Irak și Siria împotriva intereselor occidentale a crescut la nivel mondial. Atacurile teroriste de la Paris (ianuarie și noiembrie 2015), Copenhaga (februarie 2015), Bruxelles (martie 2016), Nisa (iulie 2016) și Berlin (decembrie 2016) au scos în evidență realitatea și amploarea amenințării teroriste jihadiste în întreaga Europă.

Lupta împotriva terorismului continuă să fie o problemă fundamentală în toate statele occidentale, dar cu precădere în Turcia care, în ultimul timp, se confruntă cu mai multe tipuri de organizații teroriste.

Pe măsură ce numărul de incidente de factură teroristă, de-a lungul frontierelor turcești, crește, Ankara a pus în aplicare o strategie pentru a

contracara și pentru a preveni, pe cât posibil, aceste tipuri de amenințări. Turcia a decis să prevină și să combată toate operațiile PKK, în special sursele sale financiare. De asemenea, în calitate de membru al coaliției anti-ISIS, Turcia s-a dovedit a fi un partener internațional serios al luptei împotriva terorismului, iar armata sa fiind implicată în mai multe operații împotriva pozițiilor strategice ale ISIS în Siria.

Atacurile teroriste din Turcia

Având în vedere numărul și amploarea atacurilor teroriste din ultimii doi ani, considerăm că Turcia este țara a cărei economie este una dintre cele mai afectate de terorism. Aici, un număr mare de grupări teroriste sunt active. Începând cu 2015, a existat o intensificare a activității grupării separatist kurde PKK, care a desfășurat numeroase activități teroriste în sud-estul Turciei. Au existat și o serie de atacuri ale altor grupuri, inclusiv atacuri sinucigașe provocate de către ISIS, atacuri ale DHKP-C (Frontul Partidului Revoluționar de Eliberare a Poporului, organizație de extremă stânga) și gruparea separatistă kurdă TAK (Șoimii

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

e-mail: danutmirceachiriac@yahoo.com

**Ministerul Apărării Naționale

e-mail: pislarucosmin@yahoo.com

Libertății Kurdistanului), inclusiv în orașe, cum ar fi: Ankara și Istanbul¹.

Grupările teroriste, inclusiv ISIS și TAK, și-au anunțat, în mod public, intenția lor de a ataca situri și zone turistice din Turcia. Atacurile ar putea fi generalizate și ar putea afecta locurile frecventate, în general, de străini, cele mai relevante cazuri fiind atacurile din Sultanahmed și clubul Reina din Istanbul.

De asemenea, există un risc sporit de atac terorist împotriva capacităților aeroportuare din Turcia. Din cauza acestor amenințări, securitatea aeroporturilor a fost sporită existând o strânsă colaborare între forțele de securitate și poliția locală.

În ultimii doi ani, în Turcia, s-au înregistrat cel puțin 20 de atacuri teroriste și nu doar în sud-estul țării, ci și în zone frecventate de către turiști. Astfel, considerăm că este util să amintim câteva dintre atacurile care au afectat cel mai mult această țară.

Ultimul atac a avut loc la 1 ianuarie 2017, în clubul de noapte Reina din cartierul Ortakoy, Istanbul, frecventat de străini și de persoane cu venituri peste medie, în care 39 de persoane au fost ucise și 69 rănite². Cu puțin timp înainte, la 10 decembrie 2016, o bombă a explodat în apropierea stadionului aparținând clubului de fotbal Besiktas, în zona Macka – Dolmabahce din Istanbul, o zonă turistică, în care 44 de persoane, în cea mai mare parte ofițeri de poliție, au fost uciși, iar peste 150 de persoane au fost rănite. La 24 noiembrie 2016, o bombă a explodat în apropierea biroului guvernatorului din Adana, două persoane au fost ucise și alte 21 rănite.

O mașină-capcană a fost detonată, pe 4 noiembrie 2016, în apropiere de sediul poliției dintr-un oraș cu o populație majoritar kurdă din sud-estul Turciei, Diyarbakir, în care opt persoane au murit și peste 100 au fost rănite. Un atac cu rachete a avut loc și la marginea Antalyei spre Kemer, la 14 octombrie 2016, din fericire nu au fost raportate victime. La 6 octombrie 2016, o explozie a avut loc în apropierea unui sediu de poliție în zona Yenibosna de pe partea europeană a orașului Istanbul; cel puțin 10 persoane au fost rănite. În data de 24 august 2016, o bombă a explodat pe marginea drumului dintre Antalya și Kemer și au fost răniți doi ofițeri de jandarmi. La o petrecere de nuntă, în Gaziantep, în 20 august 2016, un atacator sinucigaș a detonat o bombă și a ucis 50 de persoane, iar 94 au fost rănite³.

Prima jumătate a anului 2016 a fost, de asemenea, marcată de numeroase atentate. Astfel, la 28 iunie 2016, Aeroportul Internațional Ataturk din Istanbul a fost locul în care trei atentatori sinucigași s-au detonat la terminalul sosiri, numărul victimelor a ajuns la 42 de morți și 239 de răniți, dintre care foarte mulți cetățeni străini. La 7 iunie 2016, un atac cu bombă în cartierul Vezneçiler, în apropierea Universității din Istanbul, a ucis șapte ofițeri de poliție și patru civili, iar alte 36 de persoane au fost rănite. Luna mai 2016 a debutat cu un atac cu bombă la secția de poliție centrală din Gaziantep și au fost uciși doi ofițeri de poliție și rănite alte 23 de persoane. În data de 27 aprilie 2016, a existat un atac sinucigaș cu bombă în orașul Bursa, în apropierea Marii Moschei, un simbol al orașului, când o femeie s-a detonat rănind 13 persoane. La 19 martie 2016, a existat un atac sinucigaș cu bombă împotriva turiștilor de pe strada Istiklal din zona centrală a orașului Istanbul, o zonă frecventată de către turiști străini, în care au murit patru persoane și cel puțin 36 au fost rănite. Un atentat cu urmări grave a fost cel din data de 13 martie 2016, un atentat cu bombă pe strada Kizilay din zona centrală a Ankarei, în apropierea mai multor clădiri guvernamentale, a ucis 34 de persoane și alte 125 au fost rănite⁴.

La 17 februarie 2016, un atac cu mașină capcană a vizat o mașină militară, în apropierea Statului Major al armatei turce din Ankara, au fost ucise 28 de persoane și alte 61 au fost rănite. Anul 2016 a debutat cu un atac sinucigaș cu bombă în Sultanahmet din Istanbul, o zonă intens frecventată de turiști, lângă cele mai importante obiective turistice din oraș, la data de 12 ianuarie, când au fost uciși 10 turiști și alți 15 au fost răniți, majoritatea fiind cetățeni germani.

Numărul atentatelor teroriste comise pe teritoriul Turciei pe parcursul anului 2015 a fost mai mic. Astfel, la data de 23 decembrie 2015, o bombă a explodat pe aeroportul Sabiha Gokcen din Istanbul, o femeie a fost omorâtă și alta rănită, aeroportul fiind închis la acea oră. Cel mai grav atentat din Turcia a avut loc la 10 octombrie 2015, când au existat două explozii succesive, provocate de către atentatori sinucigași, lângă gara principală din zona Ulus din Ankara, omorând 86 de persoane și rănind alte 186. La 20 iulie 2015, un terorist sinucigaș a ucis 33 de persoane și a rănit peste 100 în localitatea Suruc, provincia Sanlurfa în apropiere de granița cu Siria. În iunie 2015, au

mai fost înregistrate două atacuri în Diyarbakir din apropierea graniței cu Siria în care au murit șase persoane și mai multe au fost rănite.

La toate acestea se adaugă instabilitatea din plan politic și social, materializată prin lovitura de stat eșuată din 15 iulie 2016 al cărei bilanț a fost de 290 de morți și 1.440 de răniți și care a fost

Efectele asupra economiei

Este cunoscut faptul că Turcia este o țară cu numeroase obiective istorice, frecvent vizitate de către turiștii din întreaga lume. Totodată, relieful acestei țări favorizează turismul. Turcia este înconjurată de patru mări având un litoral cu o lungime de 8.000 de km, iar în interior pot fi

Fig. 1 Evoluția lirei față de euro în perioada ianuarie 2015- ianuarie 2017⁹

urmat de reținerea sau concedierea a peste 45.000 de oameni⁵.

Toate aceste evenimente grave au afectat în mod deosebit situația economică a Turciei din ultimii doi ani, mai ales sectorul turismului.

vizitate numeroase regiuni cu relief deosebit, munți și lacuri frumoase.

Conștienți de marele potențial turistic, autoritățile au luat măsuri, fiind încurajată dezvoltarea infrastructurii turistice și de transport,

OECD Long-term Forecast

GDP Volume (at 2005 PPP, USD) Growth (% Change)

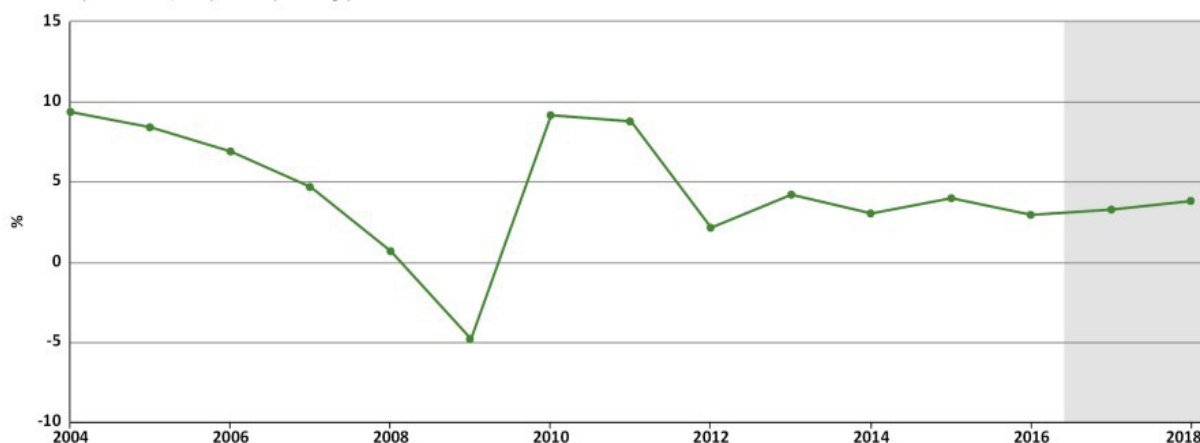

Fig. 2 Evoluția PIB-ului Turciei între 2004 și 2016 și prognoza până în 2018 (a Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare)¹⁰

astfel încât, în fiecare mare oraș există aeroport, iar rețeaua de autostrăzi este foarte bine dezvoltată. În plus, majoritatea drumurilor naționale au două benzi pe sens, facilitând astfel transportul între principalele zone turistice. Turismul reprezintă 4,5% din PIB-ul țării și asigură mai mult de un milion de locuri de muncă⁶. Din păcate, toate evenimentele din ultimii ani au dus la scăderea drastică a numărului de turiști care vizitează Turcia.

În anul 2016 s-a înregistrat un număr de turiști cu 28% mai mic decât în anul 2015⁷. Zonele care altă dată erau pline de turiști străini acum sunt frecventate, în cea mai mare parte, doar de populația locală. În ultimul an, scăderea monedei a fost de circa 19%, nivel care ne aduce aminte de condițiile din anul 2008. În prezent, lira turcească înregistrează cea mai mică valoare din ultimii ani. Inflația a ajuns la 8,5%, în decembrie 2016, depășind astfel cele mai sumbre estimări (fig. 1 și fig. 2)⁸.

Scăderea activităților de turism a afectat întreaga economie. A scăzut foarte mult consumul intern, serviciile, transportul, toate înregistrând încasări mult mai mici și au dus la o creștere mai mică a PIB-ului.

Unul dintre sectoarele cele mai afectate este acela al transportului aerian. Astfel, principala companie aeriană *Turkish Airline*, cu capital parțial de stat, a înregistrat pierderi semnificative în 2016. De exemplu, în al doilea trimestru, pierderile au fost de 198 de milioane de euro¹¹.

Domeniul serviciilor a fost grav afectat. Magazinele de suveniruri, terasele și restaurantele, altă dată pline de turiști, acum sunt aproape goale. Pentru a supraviețui, hotelurile fac reduceri semnificative în ideea de a atrage turiști și de a-și menține angajații.

Concluzii

Consecințele unei tentative de lovitură de stat, dar și numeroasele atacuri teroriste, o monedă slabă și incertitudinea politică sporită au afectat economia turcă, îndeosebi în a doua jumătate a anului 2016. Datele revizuite arată că PIB-ul a scăzut pentru prima dată în ultimii șapte ani, iar consumul privat a scăzut, toate acestea punând presiune asupra lirei, care a continuat să se deprecieze ajungând la un nou record, în ianuarie 2017.

Mediul economic se deteriorează tot mai mult și reprezintă o provocare pentru un guvern cu probleme, deoarece planurile președintelui

Recep Tayyip Erdogan de a schimba constituția printr-un referendum depind, în mare măsură, de performanțele economiei¹².

Din păcate, grupuri extremiste cu sediul în Siria, inclusiv ANF (Al Nusra Front) și ISIS au capacitatea de a efectua atacuri în țările vecine, inclusiv în Turcia. ISIS este responsabilă pentru majoritatea atacurilor teroriste din ultima perioadă care au avut loc în Turcia și în Europa.

De la sfârșitul lunii iulie 2015 a existat o perioadă intensă de incidente violente în sud-estul Turciei și în provinciile de est. Marea majoritate a acestora au fost atacuri ale PKK asupra forțelor de securitate turcești, a sediilor și a vehiculelor acestora, în care mulți membri ai forțelor armate și de poliție au fost uciși sau răniți. Au existat, de asemenea, atacuri asupra infrastructurii (de exemplu, conducte de petrol, baraje) și incidente în care civilii au fost afectați. Guvernul a răspuns cu arestarea suspectilor PKK din Turcia și lovituri aeriene asupra pozițiilor PKK din nordul Irakului¹³.

Toate acestea, alături de tensiunea mare la care este supusă țara de către emigranții sirieni, tot mai numeroși, au supus economia Turciei unei presiuni uriașe, urmările acesteia fiind relevate de statisticile oficiale.

Toate aceste probleme au repercusiuni importante asupra securității statului. Ele reprezintă pericole majore, față de care statul turc este obligat să găsească măsuri adecvate de contracarare.

NOTE:

1 *Turcia și amenințarea teroristă*, <http://intelligence.sri.ro/turcia-si-amenintarea-terorista/>, accesat la 19.01.2017.

2 *Atentatul de Revelion de la Istanbul*, <http://www.mediafax.ro/externe/video-atentatul-de-revelion-de-la-istanbul-erdogan-a-condamnat-dur-atacul-comis-in-clubul-de-noapte-bilantul-victimelor-cel-putin-39-de-morti-si-69-de-raniti-16045490>, accesat la 19.01.2017.

3 *Atentate teroriste comise în Turcia (2015-2016) – cronologie*, <https://www.agerpres.ro/flux-documentare/2016/06/29/atentate-teroriste-comise-in-turcia-2015-2016-cronologie-10-05-07>, accesat la 20.01.2017.

4 *Explosion in Ankara Kills at Least 34, Turkish Officials Say*, https://www.nytimes.com/2016/03/14/world/middleeast/explosion-ankara-turkey.html?_r=0, accesat la 20.01.2017.

5 *Tentativa de lovitură de stat din Turcia va afecta cel mai mult turismul*, <http://www.wall-street.ro/articol/International/200985/tentativa-de-lovitura-de-stat-din-turcia-va-afecta-cel-mai-mult-turismul.html?gclid=CJDf3YjE6tECFe4Q0wodOsMO8Q>, accesat la 18.01.2017.

6 *Turismul, cel mai lovit de turbulențele din Turcia*, <http://www.capital.ro/turismul-cel-mai-lovit-de-turbulențele-din-turcia.html>, accesat la 10.01.2017.

7 *Ibidem*.

8 Șerban Filip Cioculescu, *Epurările atât de masive au destabilizat sistemul național de securitate al Turciei, făcându-l vulnerabil în fața atacurilor teroriste și a agitației sociale*, <http://europunkt.ro/2017/01/24/interviu-cu-cercetatorul-serban-filip-cioculescu-epurarile-atat-de-masive-au-destabilizat-sistemul-national-de-securitate-al-turciei-facandu-l-vulnerabil-in-fata-atacurilor-teroriste-si-a-a/>, accesat la 24.01.2017.

9 *Euro exchange rates TRY - European Central Bank*, https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-try.en.html#, accesat la 20.01.2017.

10 *Knoema, Turkey GDP Growth Forecast 2015-2020 and up to 2060, Data and Charts*, <https://knoema.com/wxjqo/turkey-gdp-growth-forecast-2015-2020-and-up-to-2060-data-and-charts>, accesat la 20.01.2017.

11 *Massiver Gewinn-Einbruch bei Turkish Airlines*, <https://Ffluggesellschaft-in-den-roten-zahlen-massiver-gewinn-einbruch-bei-turkish-airlines%2C1472780%2C34655728.html&usg=ALkJrhgiX8SiG-mWstlEyPefMVd7XdRFpw>, accesat la 21.01.2017.

12 *Turkey Economic Outlook*, <http://www.focus-economics.com/countries/turkey>, accesat la 22.01.2017.

13 *Terrorism*, în <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/turkey/terrorism>, accesat la 22.01.2017.

BIBLIOGRAFIE

Cucu Alexandru Nicolae, *Turcia și amenințarea teroristă*, în „Revista de Intelligence”, 22 decembrie 2016, <http://intelligence.sri.ro/turcia-si-amenintarea-terorista/>

Cioculescu Șerban Filip, <http://europunkt.ro/2017/01/24/>

European Central Bank, Eurosystem, Turkish lira, https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-try.en.html#

Foreign travel advice Turkey, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/turkey/terrorism>

Euro exchange rates TRY - European Central Bank, https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-try.en.html#

Knoema, Turkey GDP Growth Forecast 2015-2020 and up to 2060, Data and Charts, <https://knoema.com/>

Massiver Gewinn-Einbruch bei Turkish Airlines, <https://Ffluggesellschaft-in-den-roten-zahlen-massiver-gewinn-einbruch-bei-turkish-airlines%2C1472780%2C34655728.html&usg=ALkJrhgiX8SiG-mWstlEyPefMVd7XdRFpw>

Terrorism, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/turkey/terrorism>

Turkey Economic Outlook, FOCUS Economics, Economic Forecasts from the World's Leading Economists, 10 ianuarie 2017 în <http://www.focus-economics.com/>